



Erp, 2 maart 2020

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Aan de Staatssecretaris van Infrastructuur & Waterstaat

Betreft: Luchtwassers, geurmetingen, 50%-regeling, aanpassen geurnormen, aanpassen handreiking Wgv, bepalen geurhinder en geurbelasting

Geachte mevrouw Van Veldhoven, geachte mevrouw Schouten,

In vervolg op onze brieven d.d. 15 november 2017 en 10 april 2018 vragen we uw aandacht voor het volgende.

1. Luchtwassers

Op 19 december 2019 zijn wij als lid van de klankbordgroep via de mail geïnformeerd over de voortgang van het WUR-vervolgonderzoek combi-luchtwassers. Dit onderzoek had eind december 2019 afgerond zullen zijn, maar dat blijkt helaas niet het geval. We zijn ervan op de hoogte dat het onderzoek vertraging heeft opgelopen. Onduidelijk is wanneer de resultaten van het onderzoek bekend worden gemaakt.

Dit is voor iedereen die te maken heeft met de gevolgen van falende luchtwassers een slechte zaak. Omwonenden hebben er geen vertrouwen meer in dat de luchtwassers ooit nog gaan doen wat is beloofd, namelijk het aanzienlijk reduceren van stank. Zij ondervinden mede ten gevolge van de falende luchtwassers meer stank. Dat betekent dat normen worden overschreden. Tot dusver heeft u aangegeven hier niets tegen te kunnen doen, door het standpunt te huldigen: "Vergund is vergund". De commissie Biesheuvel heeft hierover opgemerkt:

De Commissie vindt het gebrek aan vertrouwen niet verwonderlijk. Omwonenden merken dat een deel van de veehouders legaal de norm kan overschrijden.

Hoe noodzakelijk het is dat het onderzoek snel tot een einde wordt gebracht, blijkt ook uit de bevindingen van de provincie Overijssel. Daar is gebleken dat de luchtwassers in de meeste gevallen wel aan staan, maar dat de overgrote meerderheid niet goed werkt.

Aanleiding voor de tekortkoming is vaak een combinatie van ingewikkelde bediening en gebrek aan aandacht, aldus de provincie. Ook de elektronische monitoring die al enige tijd verplicht is, werkt slechts in 30% van de gevallen naar behoren.

De cijfers zijn zo verontrustend en de tekortkoningen zo omvangrijk dat niet verwacht kan worden dat hier snel verbetering in komt. Het WUR-vervolgonderzoek zou over de mogelijkheden tot verbetering uitsluitsel kunnen geven en aanbevelingen kunnen doen, maar daar gaan we eerlijk gezegd niet van uit. Luchtwassers hebben wat ons betreft als end-of-pipe-oplossing afgedaan.

Ook de commissie Biesheuvel verwacht niet dat de gewenste geurrendementen zullen worden behaald wanneer controle en onderhoud op orde zijn.

Van de combi-wassers kan alleen een beter rendement worden verwacht als er ook iets gebeurt aan het stalklimaat. Biesheuvel zegt daarover:

"Wanneer de effectiviteit van deze stalmaatregelen is aangetoond en deze ook op brancheniveau technisch en economisch haalbaar zijn, dan kunnen deze zich ontwikkelen tot best beschikbare technieken (BBT). Bestaande vergunningen moeten vervolgens aan deze nieuwe beste beschikbare technieken worden aangepast (zie ook paragraaf 4.3 over het wijzigen of intrekken van vergunningen)."

Het zal duidelijk zijn dat er nog een lange weg is te gaan. Er zal om meerdere redenen gekeken moeten worden naar tussenoplossingen. De Rechtbank Oost-Brabant heeft onlangs een verzoek van de POV afgewezen om de huidige emissiefactoren voor combiwassers onverbindend te verklaren. Daarbij verwees de rechter naar het lopende WUR-onderzoek.

"Gelet op de technische complexiteit van dit dilemma is de rechtbank van oordeel dat de Minister in redelijkheid heeft kunnen besluiten de Rgv te wijzigen en uit voorzorg de geuremissiefactoren van combiwassers gelijk te stellen met die van eenvoudige wassers. De Minister stelt feitelijk de vaststelling van het mogelijk hogere rendement van combiwassers uit tot een later moment, in afwachting van nader onderzoek, uit voorzorg voor het milieu. Hoewel een meer evenwichtige regeling nadrukkelijk de voorkeur verdient, kan de rechtbank begrijpen dat de Minister het voorzorgbeginsel zwaar laat wegen, waarbij meespeelt dat de Minister ter zitting heeft aangegeven dat hij streeft naar een spoedige aanpassing van de regeling. De rechtbank ziet daarom geen aanleiding de wijziging van de Rgv onverbindend te verklaren. De rechtbank ziet evenmin aanleiding in dit geval de Rgv buiten toepassing te laten, omdat dit teveel indruist tegen de dwingend voorschreven wijze waarop volgens de Wgv de geurbelasting van een veehouderij moet worden bepaald. Verweerder heeft terecht opgemerkt dat de metingen bij eiseres momentopnames betroffen."

U zult begrijpen dat de werkgroep max5odeur allermist gerust is gesteld door deze gerechtelijke uitspraak, temeer daar "een spoedige aanpassing van de regeling" door uw

ministerie in het vooruitzicht wordt gesteld. We vragen ons af waarop dit is gebaseerd, wetende dat de luchtwassers nog verre van stank-proof zijn.

Van omwonenden mag niet verwacht worden dat zij al die tijd in de stank blijven zitten. Het bevoegd gezag dient ons inziens de mogelijkheid te krijgen om daar waar stankoverlast optreedt, bedrijven met combi-wassers stil te leggen, in afwachting van effectievere, brongerichte integrale emissiebeperkende maatregelen die **aantoonbaar, controleerbaar en meetbaar** stank reduceren.

We verzoek u dringend de combi-wassers zo spoedig mogelijk te schrappen als BBT. Immers, zolang combi-luchtwassers als BBT worden aangemerkt, is wijziging of intrekking van de vergunning vanwege BBT niet mogelijk, heeft ook de commissie Biesheuvel opgemerkt.

2. Geurmetingen

In samenhang met het luchtwasserdebaclé is een ander probleem manifest geworden: de huidige meetmethoden van geur (olfactometrische methode met geurpanels) zijn onvoldoende betrouwbaar, tijdrovend, duur en niet reproduceerbaar. Dat was al enige tijd bekend, maar wordt nu ook erkend. Ook Biesheuvel signaleert dit.

“De onvoldoende betrouwbaarheid van het systeem voor inschatting van de geurbelasting in de praktijk zorgt ervoor dat de norm schijnbescherming kan bieden tegen geurhinder. Op papier wordt volgens berekeningen aan de norm voldaan, maar vanwege onbetrouwbare methoden/berekeningen, kan niet worden gegarandeerd dat de geurbelasting in de praktijk zo laag is dat de geurhinder in afdoende mate wordt voorkomen.”

In de brief aan de Tweede Kamer van 6 september 2019 over het rapport Biesheuvel wordt aangekondigd dat er door de WUR een meerjarig onderzoeksprogramma wordt opgezet, waarbij gefocust wordt op de zogeheten chemisch-analytische methode. De werkgroep max5odeur vindt het onbegrijpelijk dat volledig wordt voorbijgegaan aan ontwikkelingen in de markt. Een meerjarig onderzoeksprogramma betekent verlies van kostbare tijd. Dit terwijl een reeds ontwikkelde geuranalyzer inmiddels praktijkrijp is. Wij vernemen graag van u waarom deze ontwikkeling door uw ministeries buiten beschouwing wordt gelaten. Het opzetten van een meerjarig onderzoekprogramma betekent alleen maar dat de ontwikkeling van een belangrijk instrument op de lange baan wordt geschoven.

Het zal duidelijk zijn dat omwonenden die in de stank zitten, niet kunnen wachten op de uitkomsten van een meerjarig onderzoeksprogramma. Zij worden in hun ongeduld bevestigd nu blijkt dat een in de kamerbrief aangekondigde internationale conferentie over het meten van geur door de veehouderij, die afgelopen najaar zou worden georganiseerd door de WUR, nog altijd niet heeft plaatsgevonden.

Ondertussen wordt in vergunningverlening en ook in gerechtelijke uitspraken nog steeds verwezen naar de mogelijkheid van geurmetingen op grond waarvan handhaving zou

kunnen plaatsvinden. Zo heeft de Raad van State op 15 januari 2020 bepaald dat niet vaststaat dat een varkenshouderij met luchtwassers ontoelaatbare geurhinder zal veroorzaken. In de praktijk moet na geurmetingen blijken welke geurreductie voor de varkenshouderij feitelijk haalbaar is, aldus de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2020:108). Op basis van recente inzichten kunnen deze metingen worden gediskwalificeerd. Al ten tijde van de evaluatie geurhinder veehouderij nu vijf jaar geleden, heeft de werkgroep max5odeur gepleit voor de invoering van zogeheten e-noses. Dit om stankoverlast te kunnen objectiveren. De e-noses voor de veehouderij bevonden zich destijds nog in een experimentele fase, maar inmiddels zijn deze zodanig doorontwikkeld dat ze gebruikt kunnen worden om stankoverlast door varkensstallen te bepalen. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat er gebruik wordt gemaakt van deugdelijke apparatuur.

Wij bepleiten hierbij een aanpak waarbij lokale overheden door provincies worden gestimuleerd om lokale geurmetingen structureel uit te gaan voeren, liefst in combinatie met metingen van ammoniak en fijnstof. Daarbij willen we waarschuwen voor huidige initiatieven vanuit het bedrijfsleven, zoals vanuit agrarisch adviesbureau Connecting Agro & Food in Brabant, die vooral dienen om meetgegevens onder de pet te houden. De metingen die dit bedrijf organiseert, worden gebruikt om te checken wat het effect is van aanpassingen van het stalklimaat op de leefomgeving. Dat is een geheel ander belang dan werken aan een beter woon- en leefklimaat rondom intensieve veehouderijen. Wij merken op dat overheden het eenzijdige belang van gegevensverzameling voor de veehouderij steunen door middel van subsidies.

Wij pleiten voor een andere aanpak. Lokale overheden zouden ons inziens samen met burgerinitiatieven en ondernemers uit de varkens- en pluimveehouderij en onder auspiciën van het RIVM, een meetnetwerk moeten optuigen. Essentieel is dat boeren en burgers niet tegenover elkaar staan, maar werken aan bewustwording en samen reële stappen maken. Essentieel is ook dat de onafhankelijkheid en transparantie zijn gewaarborgd.

Gezien de urgentie verzoeken wij u zo spoedig mogelijk met ons in contact te treden zodat er schot in kan komen in het opzetten van een dergelijk meetnetwerk.

3. 50%-regeling

In hun brief van 5 september 2019 aan het ministerie van I&W hebben VNG en IPO er bij de staatssecretaris van I&W op aangedrongen de zogeheten 50%-regeling door te halen. Anno 2019 is dat niet meer gewenst, aldus VNG en IPO. "Wij stellen voor deze 50% regeling door te halen, en te bepalen dat in overbelaste situaties de geuremissie bij uitbreiding wordt teruggebracht tot de normwaarde. Bij het doorhalen van de 50% regeling is het noodzakelijk om een APK voor bestaande stallen in te voeren, omdat er anders een stand-still dreigt waardoor in de betreffende overbelaste situaties helemaal geen reductie wordt bereikt." Tot zover kan de werkgroep max5odeur het pleidooi van VNG en IPO onderschrijven. Minder gelukkig is de werkgroep met het voorstel om door middel van een pilot het terugdringen van overbelasting te onderzoeken. De in de beleidsreactie van I&W voorgestelde pilootaanpak zal het elimineren van de 50%-regeling op de lange baan schuiven, zo vreest max5odeur. De tijd van experimenteren is wat de werkgroep max5odeur betreft nu echt voorbij.

We verzoeken u dringend de 50% regeling te schrappen.

4. Aanscherpen van geurnormen/grenswaarden

Volgens een groot aantal milieu-juristen is wetgeving en beleid niet in staat gebleken de verschillende nadelige gevolgen van de landbouw voor de omgeving tot staan te brengen, laat staan te reduceren. Ook de Commissie Biesheuvel heeft een aantal tekortkomingen in de wet- en regelgeving gesignaleerd, waardoor omwonenden van veehouderijen onvoldoende worden beschermd.

Tijdens de evaluatie van de wet geurhinder veehouderij en ook in onze zienswijzen op het Besluit Activiteiten Leefomgeving en Besluit Kwaliteit Leefomgeving hebben we sterk gepleit voor het schrappen van stanknormen voor concentratiegebieden. Eén zelfde norm voor heel Nederland, te weten 2 Ou/m³ voor de bebouwde kom en 5 OU/m³ voor het buitengebied zou als standaardnorm moeten gelden. Alleen met een dergelijke norm zien we de invoering van de Omgevingswet met vertrouwen tegemoet.

De positie van omwonenden kan uitsluitend door wetgeving worden versterkt. Anders valt te vrezen dat zij per gemeente en per veehouderij hun belangen in eindeloze gesprekken, overleggen en procedures moeten zien veilig te stellen. Een wetgeving die zeer veel ruimte laat aan gemeenten om hun eigen regels te stellen, mag vanuit het oogpunt van decentraal bestuur zeer goed te verdedigen zijn, maar is vanuit het oogpunt van omwonenden een crime.

Nu er geursensoren zijn, kan er uitvoering worden gegeven aan het advies van de commissie Biesheuvel om emissiegrenswaarden in te stellen, inclusief een continue verplichting voor de veehouder om zich aan deze grenswaarden te houden.

De Commissie meent dat het beperken van geurhinder beter wordt bereikt met een systeem dat uitgaat van het stellen van emissiegrenswaarden. Een emissiegrenswaarde is een maximale waarde voor de uitstoot van geur. De veehouder mag deze niet overschrijden en heeft dus de verantwoordelijkheid om binnen de grenswaarden te blijven. Die emissiegrenswaarden zullen moeten worden voorgeschreven in de vergunning en/of het Abm.

Het vergroten van de beleidsvrijheid voor het bevoegd gezag zoals voorgesteld in 7 af van de Crisis- en Herstelwet d.d. 7 februari 2020 is wat ons betreft onacceptabel, zolang maatregelen die de emissie van geur verminderen niet zijn getoetst door een onafhankelijke instantie, (on)aanvaardbare geurhinder niet conform de meest recente inzichten nader is gedefinieerd, en toepassing van geursensoren nog geen algemeen gebruik is. De kaders ontbreken tot dusver om een dergelijke beleidsvrijheid aan het bevoegd gezag te kunnen toevertrouwen.

Wij verzoeken u zo spoedig mogelijk werk te maken van het advies van de Commissie Biesheuvel. Zolang emissiegrenswaarden en toepassing van geursensoren nog niet wettelijk zijn verankerd, dienen genoemde geurnormen te worden gewijzigd in een standaardnorm voor heel Nederland, te weten een voorgrondbelasting van 2 odeur voor de bebouwde kom en 5 odeur voor buitengebied.

5. Aanpassen handreiking Wvg, bepalen geurbelasting en geurhinder

In het verlengde van het voorgaande punt, pleit de werkgroep max5odeur voor een actualisering van de Handreiking Wet Geurhinder Veehouderij. Met name op het onderdeel bepalen geurhinder en geurbelasting. De RIVM-milieukwaliteitscriteria zijn sterk verouderd, gebaseerd op de GGD-richtlijn geurhinder uit 2002. Ook de geurhinderpercentages van de wettelijke waarden en bandbreedtes dienen te worden geactualiseerd.

GGDGHOR heeft hierover in het kader van de evaluatie wet geurhinder veehouderij al advies uitgebracht, getiteld "Acceptabele geurhinder bij ontwikkeling veehouderij".

<https://www.ggdghorkennisnet.nl/nieuws/6862-intensieve-veehouderij-en-geurhinder>

We verzoeken u dringend op korte termijn in overleg te treden met GGDGHOR over een aanpassing van de handreiking.

Met vriendelijke groeten,

Gert van Dooren

Geert Verstegen

Andre Vollenberg

Jinke Hesterman

Leden van de burgerwerkgroep max5odeur

www.max5odeur.nl

Tel: 06 5084740

Postadres: Boterweg 37, 5469 NN Erp